

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“БЕЗПЕКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ”**

(галузь знань 1801 «Специфічні категорії»,
освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»,
спеціальність 8.18010011 «Інтелектуальна власність»)

для студентів денної форми навчання

**Харків
2014**

Плани семінарських занять з навчальної дисципліни «Безпека інтелектуальної власності» (галузь знань 1801 «Специфічні категорії», освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр», спеціальність 8.18010011 «Інтелектуальна власність») для студентів денної форми навчання / уклад. : Г. Ю. Дарнопих, О. М. Левковець, Л. В. Нечипорук. – Х. : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2014. – 43 с.

У к л а д а ч і : Г. Ю. Дарнопих (теми 3, 6),
 О. М. Левковець (теми 1, 2, 7),
 Л. В. Нечипорук (теми 4, 5, 8)

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 2 від 18.02.2014 р.)*

1. ВСТУП

Дисципліна «Безпека інтелектуальної власності» вивчає закономірності та організаційно-економічні механізми побудови й відтворення стану безпечного, захищеного розвитку сфери інтелектуальної власності на рівні держави і окремих суб'єктів господарювання.

Метою викладання навчальної дисципліни є формування системного наукового уявлення щодо змісту, закономірностей, специфіки процесів забезпечення інтелектуальної власності на макро- і мікрорівнях. За умов глобалізації інтелектуальна власність є потужним інструментом економічної експансії, конкуренції країн за доступ до ресурсів та ринків. Захищеність інтелектуальних ресурсів розвитку, їх продукування, обміну, ефективного використання є важливою умовою забезпечення конкурентоспроможності підприємств. Водночас сучасні технології створюють унікальні можливості для несанкціонованого отримання, копіювання, використання інтелектуального продукту. Тому для майбутніх фахівців з інтелектуальної власності актуальним є отримання спеціальних економічних знань щодо умов, чинників, загроз та ризиків формування і розвитку сфери інтелектуальної власності, особливостей застосування основних механізмів її забезпечення, організації та управління безпекою інтелектуальної власності підприємства.

Специфіка освітньої професійної програми навчання студентів вищих навчальних закладів за спеціальністю «Інтелектуальна власність» обумовлює зв'язок навчальної дисципліни «Безпека інтелектуальної власності» з курсами «Економічна теорія», «Введення до інтелектуальної власності», «Економіка інтелектуальної власності», «Маркетинг та менеджмент інтелектуальної власності», «Експертиза об'єктів промислової власності. Оцінка прав інтелектуальної власності», «Нематеріальна економіка та управління формуванням і використанням інтелектуального капіталу».

У результаті вивчення дисципліни «Безпека інтелектуальної власності» студенти повинні:

знати сутність безпеки інтелектуальної власності як

складової національної економічної безпеки; національні інтереси в сфері інтелектуальної власності; інституційні умови та принципи управління безпекою інтелектуальної власності; види загроз та ризиків для національної економічної безпеки у сфері інтелектуальної власності за умов глобалізації; основні організаційно-економічні механізми захисту інтелектуальної власності на рівні держави; сутність і складові безпеки інтелектуальної власності підприємства; умови перетворення інтелектуального продукту найманих працівників на об'єкти інтелектуальної власності; поняття і роль специфічних та інтерспецифічних інтелектуальних трудових ресурсів підприємства; поняття комерційної таємниці, конкурентної розвідки; завдання і функції служби економічної безпеки щодо захисту комерційної таємниці; переваги та недоліки забезпечення інтелектуальної власності через механізм комерційної таємниці; способи захисту комерційно цінної інформації при переговорах із потенційними партнерами; загрози та ризики для безпеки об'єктів права інтелектуальної власності підприємства; поняття та цілі «Due Diligence» інтелектуальної власності; ризики зарубіжного патентування; сутність патентного тролінгу; особливості захисту авторських та суміжних прав у мережі Інтернет; сутність, види страхування інтелектуальної власності;

уміти ідентифікувати внутрішні та зовнішні загрози, виявляти ризики безпеки інтелектуальної власності на рівні держави; прогнозувати наслідки реалізації загроз / ризиків для національної економіки; обґрунтовувати напрями подолання загроз та нейтралізації ризиків національної економічної безпеки в сфері інтелектуальної власності; розробляти механізми узгодження інтересів суб'єктів відносин інтелектуальної власності, заходи з забезпечення інтелектуальної власності при міжнародному науково-технічному співробітництві, запобігання промислому шпигунству; виявляти потенційні шляхи втрати об'єктів інтелектуальної власності підприємства; враховувати специфіку управління безпекою за фазами життєвого циклу об'єктів інтелектуальної власності; розробляти та координувати заходи з попередження та нейтралізації опортуністичної поведінки працівників, визначати та застосовувати інструменти за-

кріплення і збереження на підприємстві інтерспецифічних інтелектуальних трудових ресурсів; виявляти ознаки ведення конкурентної розвідки щодо підприємства, застосовувати систему раннього конкурентного попередження; ідентифікувати відомості, що складають комерційну таємницю; розробляти систему заходів щодо захисту комерційної таємниці; приймати рішення щодо доцільності укладення договору про конфіденційність, опціонної угоди; визначати найбільш ефективний вид патенту для захисту об'єктів права інтелектуальної власності, доцільність застосування міжнародної або традиційної процедури патентування; приймати управлінські рішення щодо вибору механізмів захисту об'єктів інтелектуальної власності підприємства.

2. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I. БЕЗПЕКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Тема 1. Безпека інтелектуальної власності в системі національної економічної безпеки

План

1. Безпека інтелектуальної власності як складова національної економічної безпеки. Безпека інтелектуальної власності та науково-технологічна (інноваційна) безпека держави.

2. Об'єкти безпеки інтелектуальної власності. Суб'єкти безпеки інтелектуальної власності та їх інтереси. Національні інтереси в сфері інтелектуальної власності.

3. Інституційні умови безпеки інтелектуальної власності. Друга економічна революція за Д. Норттом. Взаємозв'язок між інститутами та інтенсивністю і спрямованістю інновацій.

4. Принципи управління безпекою інтелектуальної власності. Рівні регулювання відносин інтелектуальної власності.

5. Роль держави в управлінні безпекою інтелектуальної власності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення національної економічної безпеки. Обґрунтуйте місце безпеки інтелектуальної власності в системі національної економічної безпеки.

2. У чому полягають національні інтереси України в сфері інтелектуальної власності?

3. Які існують підходи до визначення інституційних

умов безпеки інтелектуальної власності?

4. Який вплив на суспільний розвиток здійснила друга економічна революція за Д. Нортоном?

5. Сформулюйте основні принципи управління безпекою інтелектуальної власності на рівні держави.

6. Обґрунтуйте роль держави в управлінні безпекою інтелектуальної власності.

Практичні завдання

1. Швейцарська фармацевтична корпорація Novartis AG звернулася із позовом до Верховного суду Індії стосовно продовження патенту на свій препарат від раку Glivec. Індійська патентна система передбачає, що після спливання певного терміну з дня реєстрації імпортного препарату в країні фармацевти отримують право випускати власні аналоги, економлячи на багаторічних дослідженнях та клінічних випробуваннях. Індійські фармацевтичні компанії виробляють так звані «дженерики» – аналоги препаратів провідних світових виробників за цінами, що подекуди є в десятки разів нижчими. Novartis AG спробувала продовжити дію патенту на Glivec у Індії, випустивши модифіковану форму ліків, однак поліпшення були визнані незначними, у патентуванні відмовлено. Аргументи Novartis: західні виробники позбавляються можливостей інвестувати необхідні кошти у дослідження і розробку нових ліків. За даними ж міжнародної організації «Лікарі без кордонів», увесь світ залежить від Індії в питанні постачання доступних аналогів дорогих патентованих медикаментів. Індія є другим найбільшим світовим постачальником ліків для UNICEFF, що розподіляє їх потребуючим по всьому світові.

Суперечності інтересів яких суб'єктів відносин інтелектуальної власності у даному випадку мають місце? Які шляхи їх розв'язання ви можете запропонувати?

2. За експертними оцінками, у 2013 р. патентні витрати (судові тяжби, виплати, мирові угоди) провідних корпорацій світу у сфері високих технологій у 1,5 рази перевищать фінансування нових досліджень і розробок. Зокрема, компанія ARM, на

процесорах якої працюють 90% мобільних телефонів у світі, в 2012 р. вирішила згорнути програму нових розробок і зосередитись на ліцензійних виплатах і судовому захисті своїх позицій.

Чи вважаєте ви, що посилення захисту прав інтелектуальної власності призводить до втрат суспільства, гальмує НТП? Обґрунтуйте відповідь. Які ви можете запропонувати шляхи подолання зазначених негативних тенденцій розвитку сфери інтелектуальної власності?

Тестові запитання

1. Яке з визначень не характеризує безпеку інтелектуальної власності як складову національної економічної безпеки?

а) стан захищеності інтелектуальних ресурсів соціально-економічного розвитку, їх продукування, обміну, використання на макро- та мікроекономічному рівнях;

б) стан захищеності інтелектуального потенціалу особистості, підприємства, країни від внутрішніх і зовнішніх загроз, підтримка його на рівні, що забезпечує процес створення, одержання, реалізації, ефективного використання об'єктів інтелектуальної власності, достатній для сталого розвитку країни;

в) стан захищеності розвитку сфери інтелектуальної власності, що забезпечує ефективне використання інтелектуальної власності як ресурсу;

г) стан економіки та інститутів влади, за якого забезпечується гарантований захист інтересів національних товаровиробників;

д) процес забезпечення стану інтелектуальної сфери, за якого економіка здатна досягти і підтримувати рівень генерування, отримання, використання об'єктів інтелектуальної власності, достатній для забезпечення сталого розвитку, підвищення конкурентоспроможності національної економіки, добробуту населення.

2. Забезпечення сталого процесу генерування, використання, поширення нових знань і технологій на основі поєднання науково-технічного потенціалу країни і можливостей міжна-

родного кооперування щодо трансферу технологій, та створення тим самим передумов сталого функціонування і розвитку економічної системи характеризує зміст такої складової національної економічної безпеки, як:

- а) інформаційна безпека;
- б) інноваційна безпека;
- в) безпека у сфері міжнародного руху капіталу;
- г) фінансова безпека;
- д) наукова безпека.

3. У чому, за Д. Нортон, полягала друга економічна революція?

- а) винайдення парового двигуна;
- б) виникнення прав власності на об'єкти, що раніше заходились у «відкритому доступі» (інтелектуальна продукція);
- в) формування національних систем соціального захисту населення;
- г) зростання трансакційних витрат на специфікацію та захист прав власності на інтелектуальну продукцію, що не перекривалось зростанням продуктивності праці;
- д) формування «людини соціологічної», для якої головні стимули до праці – прагнення самовираження, самореалізації, творчого пошуку.

4. Що з переліченого не належить до основних принципів управління безпекою інтелектуальної власності як складової національної економічної безпеки?

- а) максимальне узгодження інтересів суб'єктів відносин інтелектуальної власності, стимулювання запровадження та поширення нововведень у спосіб, що сприяє зростанню економічного і соціального добробуту;
- б) забезпечення дотримання умов конкуренції;
- в) дотримання інтересів найпотужніших транснаціональних корпорацій;
- г) ефективність, системність, гнучкість, динамізм, наукова обґрунтованість;
- д) дотримання основоположних прав людини.

5. Які тенденції розвитку сфери інтелектуальної власності у світі зумовлюють актуальність перегляду інституційних основ її забезпечення?

а) високі темпи продукування піонерних інновацій, спрямованість наукових досліджень на розв'язання найбільш актуальних проблем розвитку людства;

б) перетік ресурсів у сферу НДДКР, що швидко окупаються, патентних війн; зростання трансакційних витрат на специфікацію, контроль за дотриманням, захист прав інтелектуальної власності; зменшення кількості піонерних інновацій; посилення технологічного розриву між країнами світу;

в) скорочення технологічного розриву між розвиненими країнами, країнами, що розвиваються, та з трансформаційною економікою внаслідок посилення захисту прав інтелектуальної власності;

г) посилення ролі держави у створенні рамкових умов захисту прав власності, ефективного використання інтелектуального потенціалу через розвиток національної інноваційної системи, захист інтересів національних виробників на зовнішніх ринках, у взаємовідносинах з іншими державами;

д) зосередження прав на об'єкти інтелектуальної власності у ТНК, що сприяє прискоренню темпів науково-технічного прогресу і забезпечує спрямованість інновацій до сфер, які є найперспективнішими для розвитку суспільства.

Тема 2. Загрози та ризики для національної економічної безпеки в сфері інтелектуальної власності

План

1. Моніторинг безпеки інтелектуальної власності. Критерії та показники оцінки безпеки інтелектуальної власності.

2. Загрози та ризики безпеки інтелектуальної власності.

3. Промислове шпигунство в системі світової конкуренції. Інтелектуальна власність як інструмент економічної агресії в умовах глобалізації.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Для чого здійснюється моніторинг безпеки інтелектуальної власності?
2. Чим відрізняються поняття «загроза» та «ризик» для національної економічної безпеки?
3. За якими ознаками можна класифікувати загрози безпеці інтелектуальної власності на рівні держави?
4. Назвіть загрози, що зумовлюють низьку ефективність комерціалізації інтелектуальної власності.
5. Що таке аутсорсинг інтелектуальних трудових ресурсів? У чому його ризики для безпечного розвитку сфери інтелектуальної власності країни-донора?
6. Що таке промислове шпигунство та які з ним пов'язані загрози / ризики для безпеки інтелектуальної власності на рівні держави?
7. У яких галузях економіки промислове шпигунство є найбільш поширеним?

Практичні завдання

1. Вступивши до СОТ, Україна взяла на себе зобов'язання щодо повного виконання Угоди ТРІПС (Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності).

Які саме зміни у регулюванні сфери інтелектуальної власності передбачає приєднання країни до угоди ТРІПС? Чи існують у зв'язку з цим ризики для національної безпеки в сфері інтелектуальної власності? Обґрунтуйте відповідь, використавши у т.ч. дані Державної служби інтелектуальної власності України щодо динаміки та структури подання заявок, видання охоронних документів на об'єкти інтелектуальної власності.

2. Нематеріальні активи (у т.ч. об'єкти інтелектуальної власності) в Україні майже не враховуються ані в собівартості продукції, ані у балансовій вартості підприємств. Визначте, які це продукує загрози та ризики для безпеки інтелектуальної власності на рівні держави.

Тестові запитання

1. Граничні індикатори безпеки інтелектуальної власності – це:

а) кількісні показники, порушення яких викликає несприятливі тенденції щодо розвитку сфери інтелектуальної власності;

б) інтервал величин (кількісних показників), у межах яких створюються найбільш сприятливі умови для відтворювальних процесів у сфері інтелектуальної власності;

в) кількісні величини, порушення яких викликає загрозові процеси у розвитку сфери інтелектуальної власності;

г) якісні характеристики стану сфери інтелектуальної власності, що визначаються на основі експертних оцінок;

д) обов'язкові для виконання / дотримання усіма суб'єктами відносин інтелектуальної власності показники, що встановлюються державою.

2. Використання таких методів отримання інтелектуального продукту чи інформації про нього, як підкуп працівників, зламання програмного забезпечення, несанкціоноване використання технічних засобів, запровадження інсайдерів, збір компрометуючої інформації та шантаж працівників з метою отримання певних відомостей і т.п., характеризує сутність:

а) конкурентної розвідки;

б) промислового шпигунства;

в) системи раннього конкурентного попередження;

г) міжнародного науково-технічного співробітництва;

д) роботи служби економічної безпеки організації.

3. Події, явища, чинники, що спрямовані на сферу інтелектуальної власності, та в результаті дії яких знижується або виключається ефективно використання інтелектуального потенціалу країни, – це:

а) система індикаторів безпеки інтелектуальної власності;

б) національні інтереси в сфері інтелектуальної власності, які поки що не реалізовано;

- в) ризики для безпеки інтелектуальної власності;
- г) загрози безпеці інтелектуальної власності;
- д) збитки для сфери інтелектуальної власності.

4. До загроз, що спричинюють низьку ефективність та гальмування процесів комерціалізації інтелектуальної власності в країні, не належить:

- а) нестача кваліфікованих фахівців-менеджерів з інтелектуальної власності;
- б) відсутність або низький рівень попиту на інновації, наявність альтернативного інноваційному джерела отримання економічного прибутку (рентного);
- в) поширення в країні рейдерства;
- г) масштабний трансфер із-за кордону застарілих технологій;
- д) пряме іноземне інвестування, що супроводжується переданням сучасних управлінських та виробничих технологій.

5. Застосування інтелектуальної власності як інструменту економічної агресії в умовах глобалізації не проявляється у:

- а) патентних війнах;
- б) нав'язуванні не вигідних умов щодо захисту прав інтелектуальної власності в країні з боку більш сильного партнера при укладенні міждержавних угод;
- в) монополізації світового ринку технологій та прав на об'єкти інтелектуальної власності, що передаються переважно у межах замкнених систем ТНК;
- г) патентній експансії з боку іноземних суб'єктів господарської діяльності з подальшим вилученням інтелектуальної ренти, в результаті чого країна втрачає ресурс розвитку;
- д) поширенні піратства.

Тема 3. Забезпечення національної економічної безпеки у сфері інтелектуальної власності

План

1. Захист як базовий елемент системи безпеки інтелектуальної власності. Форми захисту. Стратегічні напрями подолання загроз та нейтралізації ризиків у сфері інтелектуальної власності в Україні.

2. Організаційно-економічні механізми захисту інтелектуальної власності.

3. Основні методи державного регулювання захисту інтелектуальної власності.

4. Убезпечення інтелектуальної власності при міжнародному науково-технічному співробітництві.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Яка роль захисту в системі безпеки інтелектуальної власності?

2. Які з напрямів подолання загроз та нейтралізації ризиків у сфері інтелектуальної власності в Україні є найбільш ефективними?

3. Які ви знаєте організаційно-економічні механізми захисту інтелектуальної власності?

4. Порівняйте основні методи державного регулювання захисту інтелектуальної власності. Які з них є економічними? Які наслідки вони повинні мати?

5. На яких засадах убезпечується інтелектуальна власність при міжнародному науково-технічному співробітництві?

6. Які використовуються заходи з нейтралізації наслідків недружніх актів з боку іноземних держав?

Практичні завдання

1. Проаналізуйте механізм державного регулювання трансферу технологій в Україні та визначте, які методи захисту інтелектуальної власності доцільно використовувати у найближчій, середньо- та довгостроковій перспективі.

2. Побудуйте загальну схему організації захисту інтересів правовласників і користувачів при визнанні патенту «основоположним» і включенні його до стандарту органами стандартизації.

Тестові запитання

1. Активний захист в забезпеченні інтелектуальної власності – це:

а) усі заходи, спрямовані на забезпечення безпеки у сфері інтелектуальної власності;

б) заходи, спрямовані на попередження загроз національним інтересам у сфері інтелектуальної власності;

в) заходи, спрямовані на обмеження та ліквідацію наслідків загроз національним інтересам у сфері інтелектуальної власності;

г) підтримка державою національних товаровиробників щодо набуття та захисту прав інтелектуальної власності за кордоном;

д) використання інтелектуальної власності як інструменту економічної агресії у міжнародній конкуренції.

2. До організаційно-економічних механізмів захисту інтелектуальної власності не належить:

а) квотування;

б) стандартизація;

в) патентування;

г) ліцензування;

д) запобігання промислового шпигунству.

3. До основних форм державного регулювання захисту інтелектуальної власності не належить:

- а) антидемпінгова політика;
- б) запобігання промислового шпигунству;
- в) протидія недобросовісній конкуренції;
- г) захист комерційної таємниці;
- д) регулювання патентно-ліцензійних відносин.

4. Про зниження рівня небезпеки як головного завдання захисту передусім свідчить:

- а) перехід об'єкта до стану спокою;
- б) зниження порогу чутливості;
- в) зниження порогу вразливості;
- г) зниження рівня загрози;
- д) перехід показників із закритичного стану в підкритичний.

5. Протидія неправомірному використанню результатів інтелектуальної діяльності у вигляді науково-технічної продукції не передбачає застосування певних заходів, а саме:

а) облік і попереджувальне маркування кожного зразка науково-технічної продукції, взаємне визнання країнами таких маркувань;

б) використання сертифіката кінцевого користувача, що визначає кінцевого одержувача, кількість, підстави, цілі поставки науково-технічної продукції та застереження про неможливість її передання третім особам;

в) національний контроль за оборотом науково-технічної продукції, заснований на законодавчо закріплених внутрішньодержавних процедурах;

г) встановлення квот для вільного використання науково-технічної продукції будь-якою особою без дозволу правласника;

д) міждержавні заходи щодо виявлення, попередження та припинення незаконного виробництва, постачання науково-технічної продукції шляхом укладення міждержавних угод та проведення спільних заходів правоохоронними органами зацікавлених держав.

Змістовий модуль II. СИСТЕМА ТА МЕХАНІЗМИ УБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Тема 4. Безпека інтелектуальної власності підприємства

План

1. Інтелектуальна безпека підприємства та її складові.
2. Шляхи втрати об'єктів інтелектуальної власності та інформації про них. Загрози безпеці інтелектуальної власності підприємства.
3. Механізм управління системою безпеки інтелектуальної власності на підприємстві залежно від виду підприємства.
4. Форми, напрями і механізми захисту інтелектуальної власності підприємства. Завдання служби економічної безпеки щодо забезпечення інтелектуальної власності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Які існують складові безпеки інтелектуальної власності підприємства?
2. Які можна виокремити шляхи втрати об'єктів інтелектуальної власності та інформації про них?
3. Які загрози безпеці інтелектуальної власності підприємства існують?
4. Які показники виконання базових функцій системою безпеки інтелектуальної власності ви знаєте? Коли і як їх застосовують?
5. Які форми, напрями і механізми захисту інтелектуальної власності підприємства розрізняють в сучасних умовах?

Практичні завдання

1. Проведіть систематизацію складових безпеки інтелектуальної власності підприємства (безпека інтелектуальних трудових ресурсів; безпека об'єктів інтелектуальної власності; безпека руху знань в інноваційному процесі).

2. Побудуйте алгоритм механізму управління системою безпеки інтелектуальної власності на підприємстві залежно від виду підприємства (можливо на прикладі конкретного підприємства). Необхідно враховувати: специфіку підприємства (структуру, напрям діяльності, чисельність персоналу, стратегію розвитку); умови, у яких підприємство функціонує (зовнішнє та внутрішнє середовище); необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози; планування та розробку стратегій та рішень; оптимальний розподіл та використання ресурсів; застосування вже існуючих на підприємстві засобів безпеки; постійний контроль та коригування діяльності підприємства, процесу формування безпеки його інтелектуальної власності.

Тестові запитання

1. Складовими безпеки інтелектуальної власності підприємства є:

а) безпека інтелектуальних трудових ресурсів; безпека об'єктів інтелектуальної власності; безпека руху знань в інноваційному процесі;

б) безпека інтелектуальних трудових ресурсів; безпека об'єктів інтелектуальної власності;

в) безпека інтелектуальних трудових ресурсів; безпека руху знань в інноваційному процесі;

г) безпека об'єктів інтелектуальної власності; безпека руху знань в інноваційному процесі;

д) безпека об'єктів та суб'єктів інтелектуальної власності.

2. Інтелектуальну складову економічної безпеки підприємства характеризують:

а) розвиток інтелектуального потенціалу підприємства, ефективне управління персоналом;

б) рівень застосування технологій, що відповідають сучасним світовим аналогам щодо оптимізації витрат ресурсів;

в) інформаційно-аналітичне забезпечення усієї діяльності підприємства;

г) правове забезпечення діяльності підприємства і дотримання чинного законодавства;

д) здатність протистояти загрозам, які існують та які можуть виникнути, які можуть завдати шкоди підприємству та за яких підприємство може понести суттєві збитки, змусити підприємство знизити темпи свого розвитку та зменшити капітал.

3. У процесі створення ефективної системи безпеки інтелектуальної власності на підприємстві необхідно враховувати:

а) специфіку підприємства; зовнішнє та внутрішнє середовище, в яких підприємство функціонує; необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози; планування та розробку стратегій та рішень; оптимальний розподіл та використання ресурсів, застосування вже існуючих на підприємстві засобів безпеки;

б) зовнішнє та внутрішнє середовище, в яких підприємство функціонує; необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози; планування та розробку стратегій та рішень; оптимальний розподіл та використання ресурсів, застосування вже існуючих на підприємстві засобів безпеки;

в) внутрішнє середовище, в якому підприємство функціонує; необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози; планування та розробку стратегій та рішень; оптимальний розподіл та використання ресурсів, застосування вже існуючих на підприємстві засобів безпеки;

г) зовнішнє середовище, в якому підприємство функціо-

нує; необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози;

д) необхідність своєчасного та чіткого виконання запланованих дій, які спрямовані на адекватну реакцію на загрози; планування та розробку стратегій та рішень; оптимальний розподіл та використання ресурсів, застосування вже існуючих на підприємстві засобів безпеки.

4. Управління інтелектуальною власністю з метою її забезпечення як на рівні держави, так і підприємства – це процес, що включає такі складові:

а) розвиток інтелектуальної власності; аналіз ринку, який складається з можливостей, конкурентів та порушників (наприклад, патентних прав); захист прав інтелектуальної власності; обмін інтелектуальною власністю;

б) захист прав інтелектуальної власності; обмін інтелектуальною власністю;

в) розвиток інтелектуальної власності; аналіз ринку, який складається з можливостей, конкурентів та порушників (наприклад патентних прав); захист прав інтелектуальної власності;

г) аналіз ринку, який складається з можливостей, конкурентів та порушників (наприклад патентних прав); захист прав інтелектуальної власності; обмін інтелектуальною власністю;

д) розвиток інтелектуальної власності; аналіз ринку.

5. Забезпечення безпеки інтелектуальної власності на підприємстві є необхідною умовою його подальшого ефективного функціонування, що пояснюється:

а) високою конкуренцією серед підприємств; необхідністю постійного вдосконалення існуючих технологій та процесів на підприємстві; появою інформаційно-обчислювального та телекомунікаційного обладнання, яке вимагає особливого захисту; необхідністю використання підприємствами найновітніших інформаційних технологій; неможливістю стабільної діяльності підприємства за умов динамічного зовнішнього середовища;

б) наявністю загроз із середини підприємства, що мо-

жуть виникати з боку працівників підприємства, діяльність яких спрямована на зниження можливостей використання інтелектуального потенціалу підприємства;

в) наявністю загроз ззовні, що можуть виникати з боку фірм-конкурентів щодо переманювання кваліфікованого персоналу, який має потужний інтелектуальний потенціал та володіє інформацією про інтелектуальну власність фірми;

г) специфікою діяльності підприємства;

д) особливостями організаційно-правової форми підприємства.

Тема 5. Безпека інтелектуальних трудових ресурсів підприємства та руху знань

План

1. Інтелектуальні трудові ресурси підприємства як носії знань.

2. Організаційно-економічні та психологічні умови для накопичення та ефективної реалізації творчого потенціалу. Мотивація творчої праці.

3. Специфічні та інтерспецифічні інтелектуальні трудові ресурси. Збитки підприємства внаслідок їх втрати.

4. Інвестиції в робочі та проектні команди. Роль управління рухом знань в організації при забезпеченні інтелектуальної власності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Які напрями перетворення інтелектуального продукту найманих працівників на об'єкти інтелектуальної власності підприємства вам відомі?

2. Які існують організаційно-економічні та психологічні

умови для накопичення та ефективної реалізації творчого потенціалу?

3. Визначте складові процесу попередження та нейтралізації опортуністичної поведінки працівників.

4. Які існують механізми уникнення перетворення інвестицій в людський капітал на безповоротні втрати?

5. Як визначити збитки підприємства внаслідок втрати специфічних та інтерспецифічних інтелектуальних трудових ресурсів?

6. Визначте роль управління рухом знань в організації при забезпеченні інтелектуальної власності.

7. Які існують механізми забезпечення трансформації індивідуальних знань на організаційні?

Практичні завдання

1. Розгляньте роль управління рухом знань в організації при забезпеченні інтелектуальної власності (на прикладі конкретної фірми). Охарактеризуйте ролі членів команди за М. Белбіним. На основі типових характеристик ролей членів команди за М. Белбіним опишіть оптимальний, на вашу думку, розподіл завдань співробітників фірми за умови, що в ній працюють, окрім керівника та його заступника, ще десять фахівців.

2. Розробити механізм мотивації творчої праці (можливо для конкретної фірми). Слід урахувати, що сучасний механізм мотивації творчої праці має функціонувати з урахуванням потреб та інтересів працівників, сформованих під впливом зовнішніх стимулів, та розглядатися у ланцюзі: потреба – інтерес – мотив – дія – результат. При формуванні умов і відповідного середовища для ефективної мотивації інтелектуального персоналу слід звернути увагу на такі складові:

а) діагноз проблеми. Потрібно переконатись, чи дійсно незадовільні результати діяльності організації пов'язані з проблемою мотивації. Така проблема існує, коли є відмінності між очікуваними і досягнутими результатами, і коли ця відмінність викликана скоріше недостатнім рівнем зусиль, ніж низькими здібностями або можливостями.

б) розуміння природи мотивації. Для цього необхідно: встановити цілі організації, яких необхідно досягти; зрозуміти потреби фахівців знань; ідентифікувати організаційні потреби і потреби спеціаліста, його очікування; обрати мотиватори, що будуть використані. Задоволення однієї і тієї ж потреби у двох людей може вимагати зовсім різних мотиваторів.

Тестові запитання

1. Мотивація праці – це одна з найважливіших функцій менеджменту, що являє собою:

а) заохочення працівника чи групи працівників до діяльності по досягненню цілей підприємства через задоволення їхніх власних потреб;

б) матеріальну винагороду визначеної форми, наприклад, заробітну плату;

в) внутрішню спонукальну силу: бажання, потяг, орієнтацію, внутрішні установки та ін;

г) впевненість у постійній зайнятості, потім потребу у визнанні і повазі, а також інтерес до роботи;

д) усвідомлену відсутність чого-небудь, що спонукає до дій.

2. Головними об'єктами управління знаннями на підприємстві в контексті безпеки руху знань є,

а) знання працівників фірми, які використовуються у інноваційному процесі; знання, що складають зміст інтелектуального капіталу фірми; внутрішньофірмовий рух знань.

б) знання, що складають зміст інтелектуального капіталу фірми;

в) внутрішньофірмовий рух знань.

г) знання працівників фірми, які використовуються у інноваційному процесі;

д) зміна керівництва, звільнення або прийом на роботу нових співробітників.

3. *Загальні ознаки інтелектуальної праці, результатом якої є інтелектуальний продукт-новація:*

а) індивідуальне, організаційне (колективне) і кодифіковане специфічне знання та інформація; професійність; індивідуалізація і персоніфікація процесу праці і його результату; творчість;

б) головними ресурсами інтелектуальної трудової діяльності є індивідуальне, організаційне (колективне) і кодифіковане специфічне знання та інформація;

в) професійність, організованість;

г) індивідуалізація і персоніфікація процесу праці та його результату;

д) творчість і персоніфікованість процесу праці.

4. *Найважливішою проблемою управління інтелектуальними трудовими ресурсами підприємства в контексті їх безпеки є коригування й подолання їх опортуністичної поведінки у формі ухиляння та вимагання тому, що:*

а) творчу діяльність неможливо контролювати адміністративними методами, існує залежність інноваційного бізнесу від специфічних та інтерспецифічних інтелектуальних трудових ресурсів;

б) використання командної форми організації інтелектуальної праці ще більше ускладнює зовнішній контроль виконання ними трудових функцій;

в) залежність інноваційного бізнесу від специфічних та інтерспецифічних інтелектуальних трудових ресурсів породжує можливість вимагання з боку працівника кращих умов праці, вищої оплати, пільг і доплат, не пов'язаних з реальними результатами його діяльності;

г) особливе місце в системі внутрішньофірмового стимулювання інтелектуальної діяльності працівників знань займає оплата праці;

д) діяльність громадян, пов'язана із задоволенням особистих і суспільних потреб, не суперечить законодавству і, як правило, дає заробіток.

5. Сутності соціально-трудового партнерства в контексті безпеки інтелектуальних трудових ресурсів підприємства суперечить:

- а) залучення найманих працівників до управління підприємством;
- б) відмова роботодавця виконувати умови колективного договору;
- в) створення на підприємствах рад трудових колективів;
- г) участь уряду в регулюванні соціально-трудових відносин;
- д) мотивація творчої праці.

Тема 6. Захист комерційної таємниці на підприємстві.

План

1. Поняття комерційної таємниці. Комерційна таємниця і конкуренція. Система раннього конкурентного попередження.

2. Завдання і функції служби економічної безпеки щодо захисту комерційної таємниці. Форм контролю за каналами витоку інформації.

3. Система технічного захисту інформаційних об'єктів. Кібербезпека. Роль персоналу в захисті комерційної таємниці.

4. Захист комерційної таємниці в переговорних процесах, на виставках і ярмарках. Особливості захисту комерційної таємниці у зовнішньоекономічній діяльності підприємства.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

- 1. Надайте визначення комерційної таємниці.
- 2. Як пов'язані комерційна таємниця і конкуренція?
- 3. З якою метою запроваджується і як працює система раннього конкурентного попередження?

4. Назвіть функції служби економічної безпеки підприємства щодо організації захисту комерційної таємниці.

5. Охарактеризуйте основні засоби технічного захисту інформаційних об'єктів на підприємстві.

6. Як забезпечується конфіденційність інформації у переговорних процесах? При укладенні угод?

7. Визначте особливості захисту комерційної таємниці у зовнішньоекономічній діяльності підприємства.

Практичні завдання

1. Запропонуйте механізм захисту від промислового шпигунства малого підприємства, що виготовляє хімічні засоби захисту рослин та орендує виробничі площі в промисловій зоні.

2. Фірма «А» - ваш конкурент. Вона випускає продукцію «Х», «У», «Z». Ви бажаєте дізнатись про склад цієї продукції та про кількість клієнтів фірми «А». Ваш знайомий є співвласником транспортної компанії, що постачає інгредієнти на завод, який виготовляє продукцію «Х» та «У». Вам відома адреса начальника цеху, що виробляє продукцію «Х». Із реклами фірми «А» ви знаєте, що продукція «Z» містить 50% щеценя та 50% якогось іншого природного матеріалу. Також вам відомий оптовий магазин, де можна купити продукцію «Z». Ваш друг працює директором операційного відділу в банку, через який фірма «А» здійснює свої операції. Як за допомогою цих джерел отримати потрібну вам інформацію про фірму «А» при мінімальних витратах без порушення чинного законодавства? Які методи конкурентної розвідки при цьому використаєте?

Тестові запитання

1. Що з нижченаведеного підпадає під статус комерційної таємниці?

а) статутні документи на підприємницьку (господарську) діяльність;

б) інформація з усіх встановлених форм статистичної звітності;

в) документи про сплату податків та обов'язкових виплат;

г) відомості про участь посадових осіб підприємства в інших господарчих структурах, що здійснюють підприємницьку діяльність;

д) відомості про банківські операції, звіти, клієнтів фірми.

2. Не належать до потенційних викрадачів промислових секретів:

а) державні органи контролю;

б) фінансово-кредитні заклади;

в) журналісти;

г) клієнти;

д) стажери.

3. До системи технічного захисту інформаційних об'єктів належить:

а) інсайдерська угода;

б) кібербезпека;

в) патентування;

г) конкурентна розвідка;

д) договір про конфіденційність інформації.

4. Для забезпечення від витоку конфіденційної інформації при проведенні переговорів із потенційними партнерами не застосовується:

а) угода про наміри сторін;

б) договір про конфіденційність інформації;

в) знайомство потенційних партнерів із винахідниками, технологами;

г) запобігання контактам потенційних партнерів із винахідниками, технологами;

д) опціонна угода.

5. До недоліків охорони інтелектуальної власності в режимі комерційної таємниці не належить:

а) можливість патентування об'єкта конкурентами;

- б) неможливість заборонити використання об'єкту охорони іншими особами у випадку розголошення відомостей, що складають комерційну таємницю;
- в) витрати на створення системи режимних заходів для охорони комерційної таємниці;
- г) безстроковість охорони;
- д) ризики витікання інформації наразі звільнення працівників, що мають доступ до комерційної таємниці.

Тема 7. Убезпечення об'єктів права інтелектуальної власності

План

1. Сутність безпеки об'єктів права інтелектуальної власності. Загрози та ризики втрати, несанкціонованого копіювання, використання конкурентами інтелектуального продукту.
2. «Due Diligence» інтелектуальної власності у зниженні ризиків безпеки інтелектуальної власності організації.
3. Патентування як механізм захисту інтелектуальної власності. Сучасні патентні технології. Традиційна та міжнародна процедури патентування. Зарубіжне патентування.
4. Ноу-хау і комерційна таємниця. Переваги і недоліки охорони комерційно цінної інформації у режимі конфіденційності.
5. Захист авторських і суміжних прав в епоху Інтернет.
6. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту товарів та послуг в забезпеченні інтелектуальної власності організації: сфера та особливості застосування.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Дайте визначення сутності безпеки об'єктів права інтелектуальної власності.
2. Що таке піратство та плагіат?
3. Для чого потрібен юридичний аудит інтелектуальної власності компанії?
4. У чому полягають оборонна та захисна функції патенту?
5. Які ви знаєте сучасні патентні технології?
6. Охарактеризуйте переваги та недоліки ноу-хау як механізму забезпечення об'єктів права інтелектуальної власності.
7. Назвіть основні ризики та механізми забезпечення авторських прав в епоху Інтернет.
8. Що таке ребрендинг та у яких випадках є доцільним його застосування для забезпечення інтелектуальної власності?

Практичні завдання

1. Поясніть, чому, на ваш погляд, рецепти Coca-Cola, парфумів Cосо Chanel протягом багатьох десятиліть зберігаються у режимі комерційної таємниці, а не патентуються? Спрогнозуйте можливі наслідки вибору другого варіанту захисту об'єктів права інтелектуальної власності (патент) для названих брендів.
2. Наведіть приклади, коли компанії змушені були вдатись до ребрендингу для поліпшення своєї репутації та відновлення гудвілу. У чому ви вбачаєте основні недоліки (ризики) такого способу забезпечення об'єктів права інтелектуальної власності?

Тестові запитання

1. *Компанія скуповує за низькою ціною велику кількість патентів або спеціально реєструє розпливчастий патент на*

винаходи, щоб потім подати позов до суду стосовно корпорацій, які запускають у виробництво продукцію, виготовлену з використанням запатентованих елементів. Такі дії отримали назву:

- а) кіберсквотинг;*
- б) плагіат;*
- в) піратство;*
- г) патентний тролінг;*
- д) патентна експансія.*

2. Збирання та аналіз інформації щодо прав інтелектуальної власності компанії з метою оцінювання можливих ризиків при їх придбанні та подальшому використанні характеризують сутність такої процедури, як:

- а) патентні дослідження;*
- б) виявлення можливих порушень прав на об'єкти інтелектуально власності;*
- в) перевірка дотримання умов ліцензійних угод;*
- г) юридичний аудит інтелектуальної власності («Due Diligence»);*
- д) організація захисту комерційної таємниці на підприємстві.*

3. Умисне використання об'єктів авторського та суміжних прав з метою отримання комерційної вигоди без згоди правовласника називається:

- а) кіберсквотинг;*
- б) ребрендинг;*
- в) піратство;*
- г) комерціалізація об'єкта інтелектуальної власності;*
- д) франчайзінг.*

4. Міжнародна процедура патентування згідно РСТ (Договір про патентну кооперацію) не уможливорює:

- а) отримання міжнародного патенту;*
- б) подання міжнародної заявки на патент;*
- в) проведення міжнародного патентного пошуку;*

г) отримання патентної охорони за межами окремої держави у найбільш зручний та найменш витратний спосіб (заявнику для одночасного прохання патентної охорони в державах-учасницях РСТ достатньо подати одну заявку до одного патентного відомства однією мовою);

д) полегшення і прискорення доступу до найсучаснішої технічної інформації про винаходи.

5. У яких випадках застосовуються «парасолькові» патенти?

а) для приховування справжніх намірів патентовласників, дезорієнтування конкурентів щодо власних перспективних розробок, напрямів досліджень;

б) для захисту тих областей досліджень (технології), у яких з певних причин тимчасово неможливо здійснювати подальші розробки або випуск продукції, з метою перешкоджання доступу до них конкурентів;

в) для участі у тендерах, якщо патентом необхідно буде підтвердити науковий рівень організації при конкурсі на отримання бюджетних коштів;

г) для охоплення патентним захистом усіх можливих варіантів, модифікацій, перспективних напрямів вдосконалення об'єкту, що захищається (використовується максимальна кількість істотних ознак у описі);

д) для презентації об'єкту патентування потенційному інвестору.

б. Не є недоліком патентування як механізму забезпечення об'єктів права інтелектуальної власності з позицій інтересів власників таких об'єктів:

а) необхідність розкриття інформації щодо сутності винаходу (технології);

б) витрати на отримання охоронного документу, на підтримання його чинності;

в) уможливує визначення конкурентами напрямку досліджень, розробок, розвитку бізнесу;

г) надання власнику патенту виключних прав на вико-

ристання об'єкту протягом певного періоду часу;

д) обмежений термін охорони.

7. Що з переліченого не характеризує ноу-хау як механізм убезпечення об'єктів права інтелектуальної власності?

а) необмежений термін охорони;

б) відсутність витрат на отримання охоронного документу, сплату мит;

в) відсутність необхідності розкривати інформацію будь-кому;

г) обсяг охорони визначається формулою винаходу (корисної моделі);

д) відсутність формальних обмежень щодо об'єкту охорони.

Тема 8. Страхування об'єктів інтелектуальної власності

План

1. Ризики та страхові інтереси в сфері відносин інтелектуальної власності.

2. Сутність та сфера застосування страхування інтелектуальної власності: зарубіжний досвід та практика в Україні.

3. Види страхування інтелектуальної власності.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Запитання для самоконтролю

1. Які існують особливості страхування ризику відповідності результатів інтелектуальної діяльності патентно-правовим показникам ?

2. У чому полягає специфіка страхування ризику втрати прав на об'єкти інтелектуальної власності?

3. Визначте особливості майнового страхування, що

включає страхування документів (патентів, свідоцтв, сертифікатів відповідності).

4. Які можна виокремити особливості страхування професійної відповідальності патентних повірених та цивільної відповідальності експертів з оцінки відповідності результатів інтелектуальної власності?

5. У чому полягає особливість страхування ризиків, що пов'язані з фінансовими втратами у випадку відмови у видачі патенту чи свідоцтва?

Практичне завдання

1. Використовуючи офіційні сайти страхових компаній України, проаналізуйте: зміст страхових послуг щодо страхування інтелектуальної власності, тарифну політику компаній на цьому сегменті страхового ринку. Складіть звіт.

2. Розробіть програми страхування професійної відповідальності патентних повірених та цивільної відповідальності експертів з оцінки відповідності результатів інтелектуальної власності (визначте страхові інтереси та ризики, що підлягають страхуванню, стандартні виключення із страхування).

Тестові запитання

1. Основними факторами підвищення ефективності реалізації страхової послуги щодо страхування інтелектуальної власності є:

- а) страховий тариф, страхова сума, термін дії договору страхування;
- б) страховий тариф, ризики, франшиза;
- в) якість страхового продукту, сервіс;
- г) якість страхового продукту, тариф, реклама;
- д) страхова система, франшиза.

2. Чи реалізована страхова послуга з страхування інтелектуальної власності, якщо страховий випадок упродовж дії договору страхування не відбувся?

- а) лише частково;
- б) так, у повному обсязі;
- в) ні, бо не сплачене страхове відшкодування;
- г) ні, оскільки страховик не виконав усіх зобов'язань;
- д) ні, але це дає можливість розраховувати на відшкодування збитків пізніше.

3. Подія, передбачена договором страхування цивільної відповідальності експертів з оцінки відповідності результатів інтелектуальної власності, яка відбулася і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страхувальнику, застрахованій або іншій третій особі – це:

- а) страховий випадок;
- б) страховий ризик;
- в) абандон;
- г) страховий алонж;
- д) андеррайтинг.

4. Договір страхування інтелектуальної власності припинить свою дію у разі:

- а) наявності третьої винної особи;
- б) надання недостовірних даних про страховий випадок;
- в) несвоечасного повідомлення про страховий випадок;
- г) закінчення терміну страхування;
- д) несплати страхового внеску.

5. Чи існує різниця між такими документами, як страховий договір, страховий поліс, страхове свідоцтво при страхуванні професійної відповідальності патентних повірених?

- а) різниці немає;
- б) є незначна різниця, пов'язана з процедурою оформлення;
- в) існує різниця у сфері страхування життя;
- г) існує різниця у сфері загального страхування;
- д) існує різниця у сфері страхування інтелектуальної власності.

3. СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Абдуліна, І. Про патентних тролів [Текст] / Абдуліна І. // Інтелектуальна власність. – 2012. - № 8. – с.15-19

Андрощук Г. Інтелектуальна власність в інноваційній економіці: стримуючі фактори [Текст] / Г. Андрощук // Інтелектуальна власність. - 2012. - № 6. – с.4-11

Андрощук, Г. Забезпечення економічної безпеки у сфері інтелектуальної власності [Текст] / Г. Андрощук // Інтелектуальна власність. – 2011. - №8. – с. 28-35

Андрощук Г. Зарубіжне патентування винаходів [Текст] / Г. Андрощук // Теорія і практика інтелектуальної власності. - 2011. - № 6. – с.38-47

Андрощук Г. Патентна система у світовій економіці: сценарії розвитку [Текст] / Г. Андрощук // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2010. - № 3. – с.10-21; № 4. – с. 36-53

Андрощук, Г. А. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны. [Текст] : моногр. / Г. А. Андрощук, П. П. Крайнев. – К.: Издательский дом «Ин Юре», 2000. – 400с.

Бабенко, В. А. Інтелектуальна власність [Текст] : навч. посіб. / В. А. Бабенко, А. П. Лимар. – Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2011. – 151 с.

Безпека людського розвитку: економіко-теоретичний аналіз [Текст] : моногр. / за ред. Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2010. – 448 с.

Варналій, З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення [Текст] : монографія / З. С. Варналій, Д. Д. Брукальцева, О. С. Наєнко. – К.: Знання України, 2011. - 299с.

Внутрифирменное управление интеллектуальными активами [Текст] / Лукичева Л. И., Егорычев Д. Н. – М.: ООО «Омега-Л», 2004. - 192 с.

Гордійчук, А. С. Економіка інтелектуальної власності [Текст] : навч. посіб. / А. С. Гордійчук, О. А. Стахів. – Рівне: НУВГП, 2012. – 330 с.

Економічна безпека держави: сутність та напрями фор-

мування [Текст] : моногр. / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха та ін. / за ред. Л. С. Шевченко. – Х. : Право, 2009. – 312 с.

Інтелектуальна власність [Текст] : навч. посіб. / О. М. Стороженко, Г. В. Уманців, О. В. Фоміна. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – 456 с.

Кавун, С. В. Інформаційна безпека [Текст] : підручник / С. В. Кавун. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 368 с.

Коваленко М. А. Економічна безпека корпоративного підприємства [Текст] : навч. посіб. / Коваленко М. А., Нагорна І. І., Родванська Н. В.; за ред. М. А. Коваленко. – Херсон: Олдіплюс, 2009. – 404 с.

Манжура, О. В. Інтелектуальна власність як чинник економіки знань [Текст] : моногр. / О. В. Манжура. – Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2011. – 179 с.

Пахаренко-Андерсон, А. «Due Diligence» інтелектуальної власності допомагає уникнути помилок [Текст] / А. Пахаренко-Андерсон, О. Шамріна. // Інтелектуальна власність - 2012. - №2. – с.14-17

Понікаров, В. Д. Авторські права та інтелектуальна власність [Текст] : підручник / Понікаров В. Д., Єрмоленко О. О., Медведєв І. А. – Х.: ІНЖЕК, 2008. – 304 с.

Прахов, Б. Предотвращение потерь коммерчески значимых разработок и преждевременного раскрытия изобретений [Текст] / Б. Прахов // Теорія і практика інтелектуальної власності. - 2011. - № 1. – с.59-67

Соколов Д. Ю. Современные патентные технологии [Текст] / Д. Ю. Соколов // Инновации. – 2012. -№ 9 (167). – с. 97-100

Солощук, М. Захист прав інтелектуальної власності. [Текст] / М. Солощук, М. Капінос, Е. Лерантович // Інтелектуальна власність. - 2008. - №11. – с. 51-62

Солощук, М. Система охорони інтелектуальної власності. [Текст] / М. Солощук, М. Капінос, Е. Лерантович // Інтелектуальна власність. - 2008. - № 2. – с. 69-75

Сучасні засади фінансово-економічної безпеки в сфері інтелектуальної власності [Електронний ресурс] / Е. Садаклієва,

О. Мамітов. – Рівне, 2012. – Режим доступу: www.on-libr.info/?p=719

Тарасов, Д. Концепція FRAND – пошук балансу інтересів правовласників та користувачів [Текст] / Д. Тарасов // Інтелектуальна власність. - 2012. - № 9. – с.41-44

Федулова, Л. І. Інноваційна політика [Текст] : підручник / Л. І. Федулова, А. А. Мазаракі, Г. О. Андрощук. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. - 604 с.

Федулова, Л. І. Інтелектуальна власність у національній інноваційній системі: науково-аналітична доповідь [Текст] / Л. І. Федулова, Г. О. Андрощук, В. К. Хаустов. – К.: Ін-т екон. та прогноз., 2010. – 215 с.

Федулова, Л. І. Економіка знань [Текст] : підруч. / Л. І. Федулова. – НАНУ, Ін-т екон. та прогноз. – К., 2009. – 600 с.

Цибульов, П. М. Управління інтелектуальною власністю [Текст] : моногр. / Цибульов П. М., Чеботарьов В. П., Зінов В. Г., Суїні Ю.; за ред. П. М. Цибульова. – К.: К.І.С., 2005. – 448 с.

Цыганов А.А Основы страхования интеллектуальной собственности [Текст] : учебн. пособ. / А. А. Цыганов. – М.: Анкил, 2006. — 136 с.

Ястремська, О. Інтелектуальна власність [Текст] : навч. посіб. / О. М. Ястремська, Д. О. Ріпка. – Х. : Вид-во ХНЕУ, 2010. – 279 с.

4. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТУ ПРИ ВИВЧЕННІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БЕЗПЕКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ»

ОФІЦІЙНІ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНІ САЙТИ

- ▶ portal.rada.gov.ua – Сайт Верховної Ради України.
- ▶ www.president.gov.ua – Сайт Президента України.
- ▶ <http://www.kmu.gov.ua/> – Сайт Кабінету Міністрів України.
- ▶ <http://www.me.gov.ua/> – Сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

- <http://www.minfin.gov.ua/> – Сайт Міністерства фінансів України.
- <http://www.mon.gov.ua/> – Сайт Міністерства освіти і науки України.
- <http://sips.gov.ua/> – Сайт Державної служби інтелектуальної власності України.
- <http://www.spfu.gov.ua> – Сайт Фонду державного майна України.
- <http://www.uipv.org/> – Сайт Державного підприємства «Український інститут промислової власності».
- <http://uaecrr.kiev.ua/> – Сайт Державного підприємства «Українське агентство з авторських та суміжних прав»
- <http://www.wipo.int> – Сайт Всесвітньої організації інтелектуальної власності.
- <http://www.eapo.org/ru/> – Сайт Євразійської патентної організації.
- <http://www.epo.org/> – Сайт Європейського патентного відомства.
- <http://www.inta.org> – Сайт Міжнародної асоціації товарних знаків.
- <http://www.bank.gov.ua/> – Сайт Національного банку України.
- <http://www.sta.gov.ua/> – Сайт державної податкової адміністрації.
- <http://radakmu.org.ua> – Сайт Ради підприємців України при КМУ.
- <ftp://web.nlau.net> – локальна комп'ютерна мережа академії, де надається додаткова література для самостійної роботи студентів.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ЗАЛІКУ

Кафедра економічної теорії використовує такі критерії оцінювання рівня підготовки студентів з навчальної дисципліни «Безпека інтелектуальної власності», що вивчається студентами денного відділення:

при проведенні *поточного модульного контролю*:

Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
20	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з модулю, можливі окремі несуттєві недоліки
18	Результати опрацювання матеріалу високі, але є незначна кількість несуттєвих помилок
15	Добре засвоєння матеріалу з модулю, але є окремі помилки
12	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок
10	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки

при проведенні підсумкового контролю у формі *заліку*:

«зараховано» – за виконання студентами програми навчальної дисципліни на достатньому рівні, про що свідчать: 1) активна робота на семінарських заняттях; 2) виконання завдань, рекомендованих для самостійної роботи; 3) аргументовані відповіді на заліку; 4) уміння самостійно формулювати висновки, використовувати отримані знання при аналізі практичного матеріалу;

«не зараховано» виставляється студентові, який не виконав програму курсу та не володіє навчальним матеріалом.

6. ЗАПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Безпека інтелектуальної власності як складова національної економічної безпеки. Роль безпеки інтелектуальної власності у формуванні інноваційної моделі розвитку.

2. Суб'єкти безпеки інтелектуальної власності та їх інтереси. Суперечності інтересів суб'єктів відносин інтелектуальної власності.

3. Інституційні умови безпеки інтелектуальної власності. Сучасні трансформації інституційних основ сфери інтелектуальної власності.

4. Загрози та ризики безпеки інтелектуальної власності як складової національної економічної безпеки. Внутрішні та зовнішні загрози.

5. Промислове шпигунство в системі світової конкуренції.

6. Інтелектуальна власність як інструмент економічної агресії в умовах глобалізації.

7. Стратегічні напрями подолання загроз та нейтралізації ризиків у сфері інтелектуальної власності в Україні.

8. Превентивні і захисні заходи щодо забезпечення економічної безпеки в сфері інтелектуальної власності.

9. Державне регулювання трансферу технологій як складова убезпечення інтелектуальної власності. Попередження несанкціонованих форм запозичення науково-технічних рішень, запобігання промислового шпигунству.

10. Інтелектуальна безпека підприємства. Складові безпеки інтелектуальної власності підприємства.

11. Шляхи втрати об'єктів інтелектуальної власності та інформації про них. Загрози безпеці інтелектуальної власності підприємства. Ризики та збитки.

12. Механізм управління системою безпеки інтелектуальної власності на підприємстві. Управління безпекою відповідно до фаз життєвого циклу об'єктів інтелектуальної власності.

13. Напрями забезпечення безпеки інтелектуальної власності підприємства. Технічна, організаційна, мотиваційна підсистеми. Основні механізми захисту інтелектуальної власності на підприємстві.

14. Завдання служби економічної безпеки щодо забезпечення інтелектуальної власності. Підрозділ конкурентної розвідки.
15. Інтелектуальні трудові ресурси підприємства як носії знань. Перетворення інтелектуального продукту найманих працівників на об'єкти інтелектуальної власності підприємства.
16. Специфічні та інтерспецифічні інтелектуальні трудові ресурси. Збитки підприємства внаслідок їх втрати. Інструменти закріплення і збереження на підприємстві інтерспецифічних інтелектуальних трудових ресурсів.
17. Поняття комерційної таємниці. Комерційна таємниця і конкуренція. Конкуренти і партнери.
18. Ознаки ведення щодо підприємства конкурентної розвідки. Система раннього конкурентного попередження.
19. Методика виявлення відомостей, що складають комерційну таємницю.
20. Завдання і функції служби економічної безпеки щодо захисту комерційної таємниці. Форми контролю за каналами витоку інформації.
21. Система технічного захисту інформаційних об'єктів. Кібербезпека. Криптографічні засоби захисту.
22. Роль персоналу в захисті комерційної таємниці. Управління працівниками, що працюють із комерційною таємницею.
23. Переговори з потенційними партнерами. Договір про конфіденційність інформації. Опційна угода.
24. Сутність безпеки об'єктів права інтелектуальної власності підприємства. Загрози та ризики втрати, несанкціонованого копіювання, використання конкурентами інтелектуального продукту.
25. «Due Diligence» інтелектуальної власності у зниженні ризиків безпеки інтелектуальної власності підприємства.
26. Патентування як механізм захисту інтелектуальної власності. Запобігання передчасному розкриттю секретів при патентуванні.
27. Сучасні патентні технології: сутність, потенціал щодо забезпечення інтелектуальної власності підприємства.
28. Ноу-хау і комерційна таємниця. Переваги і недоліки

охорони комерційно цінної інформації у режимі конфіденційності.

29. Захист авторських і суміжних прав в епоху Інтернет.

30. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту товарів та послуг в забезпеченні інтелектуальної власності організації.

31. Ребрендинг: сутність та доцільність застосування для забезпечення інтелектуальної власності

32. Види страхування інтелектуальної власності. Види страхових полісів.

Навчальне видання

Електронне видання

**ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“БЕЗПЕКА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІ”**

(галузь знань 1801 «Специфічні категорії»,
освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»,
спеціальність 8.18010011 «Інтелектуальна власність»)

для студентів денної форми навчання

У к л а д а ч і : Г. Ю. Дарнопих,
О. М. Левковець,
Л. В. Нечипорук

Відповідальний за випуск *Л. С. Шевченко*

Підп. до друку 19.03.2014. Вид. № 80.
Зам. № 80.